

Tjänsteskrivelse

Datum

2026-06-26

Vår referens

Anders Eriksson
Verksamhetscontroller
anders.p.eriksson@malmo.se

Remiss Socialdepartementet - Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8) STK-2026-497

Sammanfattning

Malmö stad har getts möjlighet att yttra sig över SOU:n *Rättssäker samhällsvård för barn och unga* (SOU 2026:8). SOU:n är ett slutbetänkande av utredningen om stärkt barnperspektiv i Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och skyddet för barn vid tvångsvård enligt LVU. Resultatet inkluderar förslag om ökad användning av extern sakkunskap i domstolar, tydligare krav för när vård ska upphöra samt införande av obligatoriska drogtester inför umgänge. Genomgående betonas att principen om barnets bästa och kravet på proportionalitet ska få ett tydligare genomslag i hela vårdprocessen. I beredningen av ärendet har arbetsmarknads- och socialnämnden yttrat sig.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss Socialdepartementet - Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)
- Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 260810 Remiss Socialdepartementet - Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)
- Förslag till yttrande KSAU 260810 Remiss Socialdepartementet - Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 260618 § 149 muntlig Reservation (M) och (SD)
- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2026-08-10

Kommunstyrelsen 2026-08-12

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Bakgrund

Malmö stad har getts möjlighet att yttra sig över SOU:n *Rättssäker samhällsvård för barn och unga* (SOU 2026:8). SOU:n är ett slutbetänkande av utredningen om stärkt barnperspektiv i LVU. I beredningen av ärendet har arbetsmarknads- och socialnämnden yttrat sig.

Regeringen beslutade 2023 om ett uppdrag att utreda och föreslå åtgärder i syfte att stärka barnrättsperspektivet vid vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Uppdraget har senare utvidgats till att avse vissa frågor som rör placeringar med stöd av socialtjänstlagen (2025:400).

I april 2025 överlämnade utredningen ett delbetänkande (SOU 2025:38) med en översyn av grunderna för vård enligt LVU. Malmö stad yttrade sig över betänkandet.

I betänkandet föreslogs att nuvarande lagstiftning ska delas upp i en lag om omhändertagande för vård av barn och unga och en ny lag om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården. Andra förslag handlade bland annat om förtydligande av barnrättsperspektivet samt en ny grund för omhändertagande för vård på grund av anknytning till familjehemmet.

I det nu aktuella slutbetänkandet redovisas arbetet med övriga uppdrag i utredningens ursprungliga direktiv samt uppdragen i tilläggsdirektiven.

De föreslagna ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Kort om LVU och placering enligt SoL

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ger socialtjänsten rätt att tvångsomhänderta barn och unga om det finns en allvarlig risk för deras hälsa eller

utveckling. Syftet är att skydda den unge när frivilliga insatser inte är tillräckliga eller möjliga att genomföra.

En placering enligt Socialtjänstlagen (SoL) är en frivillig åtgärd där socialtjänsten och den enskilde kommer överens om att barnet eller den unge ska bo utanför det egna hemmet, till exempel i ett familjehem. Åtgärden bygger på samtycke från både vårdnadshavare och den unge (om denne är över 15 år) och syftar till att ge stöd och skydd i en trygg miljö.

Betänkandets huvudsakliga innehåll och förslag

Ökat inslag av sakkunskap i socialnämnden samt i domstolen

Betänkandet föreslår ett ökat inslag av sakkunskap i socialnämndens utredningar gällande omhändertagande för vård enligt LVU. Bland annat ska en ansökan om vård innehålla intyg från läkare och andra motsvarande handlingar om det behövs för att bedöma vårdbehovet.

Förvaltningsrätter och kammarrätter ska, om det behövs, höra en sakkunnig vid en muntlig förhandling eller hämta in ett skriftligt yttrande från en sakkunnig. Socialstyrelsen får i uppdrag att förordna sakkunniga specialister som kan bistå i LVU-processen, att undersöka behovet av en introduktionsutbildning om LVU för de sakkunniga samt att på lämpligt sätt informera domstolar och socialnämnder om vilka sakkunniga som förordnats.

En begränsad och subsidiär befogenhet för åklagare att fatta interimistiska beslut om omedelbart omhändertagande

Utredningen har haft ett uppdrag att analysera och ta ställning till om åklagare i vissa fall ska kunna besluta om omedelbart omhändertagande.

Förslaget innebär att åklagare ska kunna fatta beslut om omedelbart omhändertagande när det inte går att nå behörig beslutsfattare. Åklagarens beslut ska vara interimistiskt och upphöra att gälla när socialnämnden fattat beslut, dock senast 24 timmar efter åklagarens beslut. Utredningen avråder förslaget.

Tidsfrister vid beslut om omedelbart omhändertagande och verkställighet av omhändertagande för vård

I betänkandet föreslås det bli möjligt att i vissa situationer avvakta med att underställa ett beslut till rätten samt underrätta parterna, till exempel om barnet eller den unge befaras hålla sig undan eller hålls undan.

Tidsfristen för när ett beslut om vård förfaller föreslås förlängas. Rättens beslut upphör att gälla om vården inte har påbörjats inom ett år från den dag då beslutet vann laga kraft, i dessa situationer.

Förutsättningar för när ett omhändertagande för vård ska upphöra

I betänkandet föreslås att prövningen av när någon av förutsättningarna för ett omhändertagande inte längre är uppfylld och beslut om att ett omhändertagande ska upphöra, ska ske i tre led. Prövningens första led avser det skadliga hemförhållandet eller egna beteendet som föranleder vården.

Det andra ledet avser frågan om vården är nödvändig och till barnets eller den unges bästa, samt för unga personer om den är lämpligare än annan vård. Prövningens tredje led avser frågan om vården kan ges med samtycke.

Vidare föreslås att ett omhändertagande för vård enligt 3 § LVU ska underställas förvaltningsrättens prövning var sjätte månad. Vårdplanen ska innehålla vad som behövs för att ett omhändertagande ska upphöra.

Socialnämnden ska utse en socialsekreterare som ansvarar för kontakten med vårdnadshavaren.

Stärkt skydd och rättssäkerhet vid umgänge och vårdens upphörande

Utredningen föreslår ett förtydligande att socialnämnden ansvarar för att tillgodose barns och ungas rätt till umgänge med föräldrar, syskon och andra närstående. Syskon och andra närstående ska ha rätt att överklaga ett beslut om umgängesbegränsning.

Utredningen har haft ett uppdrag att analysera förutsättningarna för obligatoriska drogtester för vårdnadshavare och föräldrar vid umgänge och vårdens upphörande, samt att lämna ett förslag oavsett ställningstagande.

Utredningen bedömer att det saknas tillräckliga skäl att göra drogtester till ett obligatoriskt utredningsmedel.

Utredningen föreslår, oaktat ställningstagandet ovan, att socialnämnden har en generell skyldighet att kontrollera om en förälder eller vårdnadshavare är eller har varit påverkad, när det finns anledning. Detta innefattar beslut om drogtest om mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga. Det ska göras en behovs- och proportionalitetsbedömning. Beslut om drogtest ska kunna överklagas.

Uppföljning av ett barns situation

Uppföljningstiden efter avslutad LVU-vård föreslås förlängas till ett år, undantaget är vårdnadsöverflyttningar. Förutsättningarna för uppföljning av ett barns situation enligt socialtjänstlagen föreslås förtydligas. Insatser ska ha erbjudits och avvisats respektive att en placering har avslutats oplanerat.

Uppföljning ska även kunna beslutas när andra omfattande insatser i socialtjänstens öppenvård har upphört oplanerat. Med omfattande insatser avses strukturerade, varaktiga och resurskrävande stöd- eller behandlingsinsatser med hög intensitet och frekvens.

Socialnämnden föreslås bli skyldig att överväga att fatta beslut om uppföljning av ett barns situation.

Övriga frågor som avhandlas i betänkandet

Socialtjänstens skyldighet att göra en omedelbar skyddsbedömning och en förhandsbedömning i vissa situationer föreslås även gälla ett barns syskon eller andra barn i samma hem.

Utredningens bedömning av förslagets konsekvenser

Utredningen bedömer att förslaget om att åklagare i vissa fall ska kunna fatta beslut om omedelbart omhändertagande medför en risk för att barn och unga omhändertas på felaktiga grunder och att tilliten till socialtjänsten och lagstiftningen skadas.

Utredningen bedömer att förslagen i övrigt bidrar till att barn och unga får skydd och stöd när de behöver det med utgångspunkt i barnets bästa.

Förslaget att beslut om omprövning av vård enl. 3§ LVU ska underställas rätten bedöms ge en kostnadsökning för kommunernas socialnämnder avseende deltagande i muntliga förhandlingar.

Att en särskild socialsekreterare ska ansvara för kontakten med vårdnadshavare innebär inte nya uppgifter för nämnden men beroende på hur arbetet är organiserat idag kan det medföra kostnadsökningar.

Vissa andra förslag bedöms leda till marginella kostnadsökningar, exempelvis förslaget gällande förlängd tid för uppföljning efter avslutad vård enligt LVU samt uppföljning enligt SoL i fler situationer.

Arbetsmarknads- och socialnämndens yttrande

Nedan finns en sammanfattning av arbetsmarknads- och socialnämndens yttrande.

Nämnden betonar inledningsvis att det är svårt att bedöma de sammantagna konsekvenserna av förslagen i betänkandet eftersom den nya lagen för omhändertagande av barn och unga inte har presenterats som en helhet.

Ökat inslag av sakkunskap i LVU-processen

Nämnden anser att förslaget att i högre grad anlita externa sakkunniga riskerar att ge dessa oproportionerligt stor vikt, vilket kan skada tilltron till socialarbetarnas egen expertis och skapa osäkerhet vid komplexa bedömningar.

Vidare kan otydliga formuleringar om när sakkunniga ska tillfrågas leda till svåra avvägningar samt konflikter med vårdnadshavare som kräver utlåtanden från sakkunniga.

Åklagares befogenhet vid omedelbart ombändertagande

Nämnden instämmer i utredningens avrådan och avstyrker förslaget helt, då de bedömer att det saknas reella möjligheter att tillämpa bestämmelsen i praktiken.

Förutsättningar för vårdens upphörande (trestegsprövning)

Nämnden anger att sambandet mellan en prövning i tre led och barnets anknytning till familjehemmet är otillräckligt belyst.

Om vården fortsätter på grund av anknytning (trots att de ursprungliga problemen upphört) finns en risk att biologiska föräldrar motverkar vården av rädsla för att inte få tillbaka sitt barn.

Avseende att vård enligt § 3 ska prövas av rätten var sjätte månad anger nämnden att förslaget riskerar att sätta barn i ständiga rättsprocesser. Att vården upphör omedelbart om nämnden missar en veckas tidsfrist vid underställning anses dessutom oproportionerligt och riskfyllt för barnet.

Att utse en specifik socialsekreterare för föräldrakontakt är bra, men kräver mer resurser och samordning. Nämnden lyfter fram sina goda erfarenheter av neutrala stödverksamheter (till exempel föräldrasekreterare) utanför myndighetsutövningen.

Stärkt skydd och rättssäkerhet vid umgänge och vårdens upphörande

Nämnden framför att begreppet "andra närstående" är för brett. Att ge dessa partsställning vid umgängesbegränsningar ger dem insyn i känsligt material, vilket kan kränka barnets integritet.

Vidare anser nämnden att förslaget att ge fler personer i nätverket rätt att överklaga kan leda till ständiga processer och ökad instabilitet i barnets liv.

Avseende förslaget kring beslut om uppföljning efter oplanerade avslut anger nämnden att det finns en risk att barns situation inte följs upp så som lagstiftaren tänkt, eftersom endast en begränsad del av socialtjänstens insatser uppfyller Socialstyrelsens strikta definition av "strukturerad öppenvård".

Reservation (M) och (SD).

Stadskontorets bedömning

Arbetsmarknads- och socialnämndens bedömning och förslag till yttrande ligger till grund för stadskontorets förslag till yttrande. Stadskontoret föreslår att förslaget till yttrande godkänns och skickas till socialdepartementet.

Ansvariga

Martin Ljungberg Nämndsekreterare

Susanna Jakobsson Enhetschef

Anna Westerling Ekonomidirektör

Andreas Norbrant Stadsdirektör